

Lalə Akif qızı Məmmədli

Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun aparıcı mütəxəssisi

pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru

<https://orcid.org/0000-0003-0686-3627>

E-mail: lale23@mail.ru

[https://doi.org/10.69682/arti.2026.93\(2\).102-106](https://doi.org/10.69682/arti.2026.93(2).102-106)

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN TƏRBİYƏYƏ
DAİR FİKİRLƏRİ TƏLƏBƏLƏRDƏ FƏAL HƏYAT MÖVQEYİ FORMALAŞDIRMAĞIN
VASİTƏSİ KİMİ**

Lala Akif Mammadly

doctor of philosophy in pedagogy, leading specialist at the

Institute of Education of the Republic of Azerbaijan

**THOUGHTS OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN ILHAM
ALIYEV ON UPBRINGING AS A MEANS OF FORMING AN ACTIVE LIFE POSITION
IN STUDENTS**

Лала Акиф гызы Мамедли

доктор философии по педагогике

ведущий специалист Института Образования Азербайджанской Республики

**МЫСЛИ ПРЕЗИДЕНТА АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ ИЛЬХАМА АЛИЕВА
ОБ ВОСПИТАНИИ КАК СРЕДСТВЕ ФОРМИРОВАНИЯ АКТИВНОЙ ЖИЗНЕННОЙ
ПОЗИЦИИ У СТУДЕНТОВ**

Xülasə. Ailədə, ümumtəhsil məktəblərində olduğu kimi, ali təhsil müəssisələrində də tələbələri bilik və zəruri məlumatlarla silahlandırmaqdan, onların dünyagörüşünü inkişaf etdirməklə yanaşı, tələbələrdə fəal həyat mövqeyinin formalaşdırılması son dərəcə vacibdir. Bu zaman pedaqoji kollektiv üzvləri müxtəlif vasitələrdən faydalanırlar. Bu məqalədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin tərbiyə ilə bağlı söylədiyi fikirlər, tövsiyələr əsas götürülmüşdür.

Açar sözlər: *mövqe, fəal mövqe, fəal həyat mövqeyi, tələbənin fəal həyat mövqeyi, fəal həyat mövqeyini formalaşdırılması*

Abstract. In the home, as well as in comprehensive schools and higher education institutions, in addition to equipping students with knowledge and necessary information and developing their worldview, it is crucial to foster an active life stance. During this time, teaching staff members benefit from various resources. This article is based on the ideas and recommendations of the President of the Republic of Azerbaijan, Ilham Aliyev, regarding upbringing.

Key words: *position, active position, active life position, active life position of a student, informative active life position*

Аннотация. В семье, как и в общеобразовательных школах, так и в высших учебных заведениях, помимо вооружения учащихся знаниями и необходимой информацией, развития их мировоззрения, крайне важно формировать у них активную жизненную позицию. В это время члены педагогического коллектива получают пользу от различных средств. Данная статья основана на идеях и рекомендациях Президента Азербайджанской Республики Ильхама Алиева относительно воспитания.

Ключевые слова: *позиция, активная позиция, активная жизненная позиция, активная жизненная позиция студента, формирующая активная жизненная позиция*

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin prezidentliyi dövründə Azərbaycan istər daxili, istərsə də xarici siyasət sahəsində çox böyük uğurlar qazanmışdır. Ən başlıcası, dövlət başçısı uzaqgörən, ağıllı siyasəti ilə erməni-faşist işğalçılarının zəbt etdiyi torpaqlarımızı düşmən tapdağından xilas etmişdir. Şuşa, Xankəndi, Ağdam, Kəlbəcər, Laçın, Qubadlı, Ağdərə, Xocavənd, Zəngilan, Cəbrayıl əsirlikdən xilas olmuşdur.

“Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm!” Bu sözlər Ümummilli Liderimiz, mərhum Heydər Əliyevə aiddir. Ulu Öndərin müdrik sözləri, inamı özünü doğrultmuşdur. Cənab İlham Əliyev Ümummilli Liderin yolunu uğurla davam etdirir, Azərbaycanımızı xoş günlərə aparır, ölkənin müstəqilliyinin, suverenliyinin, təhlükəsizliyinin təminatçısı kimi çıxış edir.

Professor A.N. Abbasov yazır: “Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev müasir Azərbaycanın qurucusu, baş memarı idisə, onun ləyaqətli varisi və davamçısı cənab İlham Əliyev bu quruculuq ənənələrini qoruyub saxlayan və inkişaf etdirən, respublikamızın tərəqqisini təmin edən bir şəxsiyyətdir. Uğurlu daxili və xarici siyasət yürüdü. Ölkəmizin nailiyyətləri ilə dünya ölkələrini heyrətləndirir. Azərbaycanın beynəlxalq mövqeləri getdikcə güclənir, nüfuzu artır” (1, s. 8).

Professorun dediklərinə əlavə olaraq bildiririk ki, cənab Prezident tərbiyə məsələlərini də həmişə diqqət mərkəzində saxlamışdır.

Cənab İlham Əliyev təhsil işçiləri, hərbiçilər, gənclər qarşısında, eyni zamanda müxtəlif tədbirlərdə çıxış edərkən insanların, böyüməkdə olan nəsillərin tərbiyəsi, mənəvi keyfiyyətlərinin daha da inkişaf etdirilməsi ilə bağlı son dərəcə faydalı fikirlər söyləyir və söyləməkdə davam edir, onları vətənpərvər olmağa, biliklərə, həyat üçün lazım olan bacarıqlara, səriştələrə yiyələnməyə, həyatda fəal mövqə tutmağa səsləyir.

Həmin fikirlər tələbələrdə və şagirdlərdə fəal həyat mövqeyinin formalaşdırılması üçün ən qiymətli vasitə və baza rolunu oynaya bilər və oynayır.

Möhtərəm Prezident Emin Əmrullayevi təhsil naziri təyin olunması ilə bağlı videofor-
matda qəbul edərkən demişdir: “Təhsil sahəsində bu günə qədər aparılan islahatlar daha da dərinləşməlidir. Təhsil ölkəmizin ümumi inkişafı-

na uyğun şəkildə inkişaf etməlidir və ən müasir tələblərə cavab verməlidir. Təhsil sahəsi daim diqqət mərkəzindədir və bu da təbiidir. Çünki hər bir ölkənin bu günü və gələcəyi təhsillə bilavasitə bağlıdır. 17 ildir ki, mənim təşəbbüsləmlə Azərbaycanda qara qızılı insan kapitalına çevirmək prinsipi əsasında islahatlar aparılır. Bu illər ərzində tamamilə yeni, müasir nəsil yetişib və gənclər bu gün bütün sahələrdə özlərini göstərirlər. Onların fəallığı, bilikləri, müasir texnologiyalara marağı ölkəmizi gücləndirir. Bizim sərəhədlərimizi də, xalqımızın əmin-amanlığını da səngərdə düşmənlə üz-üzə olan döyüş məntəqələrində gənclərimiz ləyaqətlə qoruyur” (2).

Möhtərəm Prezident “*gənclər bu gün bütün sahələrdə özlərini göstərirlər. Onların fəallığı, bilikləri, müasir texnologiyalara marağı ölkəmizi gücləndirir*” deməklə gənclərin həyatda fəal mövqə tutmalarını nəzərdə tutur. Məhz fəal həyat mövqeyinə malik şəxslər cəmiyyətdə xarıqələr yarada bilərlər.

Cənab Prezident videofor-
matda demişdir: “Təhsilin səviyyəsi müəllimlərin peşəkarlığından asılıdır. Gənclərin tərbiyə olunması, əlbəttə, ilk növbədə, ailələrdə baş verir. Mən çox şadam ki, Azərbaycan cəmiyyəti əsrlər boyu ailə dəyərlərini qoruyub saxlaya bilib. Ailədə verilən tərbiyə xalqımızın gələcəyini də təmin edəcəkdir. Ancaq bununla paralel olaraq, bizim həm orta, həm də ali məktəblərdə tərbiyə işinə yüksək, böyük diqqət verilməlidir. Gənclərimiz milli ruhda, vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunmalı, Vətənə bağlı olmalıdırlar, Vətəni sevməlidirlər. Xüsusilə, bu gün hər bir vətənpərvər Azərbaycan vətəndaşı öz Vətəni ilə fəxr edə bilər. ...Bu gün bəzi hallarda bəzi xarici dairələr gənclərimizin beyinlərini zəhərləmək, onlara xalqımıza yad olan dəyərləri aşılamaq istəyirlər. Buna qətiyyətlə yol vermək olmaz. Azərbaycan gənci Azərbaycan dəyərləri, ənənəvi dəyərlər əsasında tərbiyə almalıdır, Vətənə bağlı olmalıdır, Azərbaycan dəyərlərini hər şeydən üstün tutmalıdır, öz tarixini, ədəbiyyatını, ana dilini mükəmməl bilməlidir, fəxr etməlidir ki, Azərbaycan vətəndaşıdır. Ona görə bu məsələyə çox böyük diqqət verilməlidir” (2).

Daha sonra cənab Prezident qeyd etmişdir: “Müasir, vətənpərvər və mənəvi cəhətdən sağlam yeni nəsil ölkəmizin gələcəyini müəyyən edəcək. Ölkəmizin müstəqilliyi, firavanlığı onlardan asılı olacaq. Onlar milli maraqları bizim

qədər, heç nəyə baxmadan müdafiə etməlidir. Heç bir təzyiqə, hədə-qorxuya, əsassız ittihamlara baxmayaraq, Vətən məhəbbəti və milli dəyərlər onlar üçün hər şeydən üstün olmalıdır. Buna nail olmaq üçün onlar milli ruhda tərbiyə almalıdırlar. Əgər qloballaşma adı ilə bizə yad olan və faktiki olaraq manqurtlaşma, eyniləşmə siyasəti idxal ediləcəksə, onda bizim gənclərimiz gələcəkdə ölkəmizin maraqlarını qoruya bilməyəcəklər. Bu, təkcə Təhsil Nazirliyinin vəzifəsi deyil, bu prinsiplər, ilk növbədə, ailələrdə, məktəbdə, uşaq bağçasında, ali məktəbdə, ordu-da və cəmiyyətdə üstünlük təşkil etməlidir” (2).

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev Fərid Qayıbovu gənclər və idman naziri təyin olunması ilə bağlı videofor- matda qəbul edərək belə bir fikir söyləmişdir: “Gənclərimiz ənənəvi dəyərlər əsasında tərbiyə almalıdırlar. Həm məktəblərdə, həm ailələrdə ənənəvi dəyərlər bizim əsas sütunumuzdur. Azərbaycan dəyərləri, milli dəyərlərimiz bizim üçün əsas prinsipdir və gənc nəsil də bu ruhda tərbiyə almalıdır, milli ruhda, vətənpərvərlik ru- hunda tərbiyə almalıdır” (3).

Həmin ənənəvi dəyərlərdən biri də, təbii ki, həyatda fəal mövqə qazanmaqdır.

Cənab Prezidentə görə, gənclər mənfə xarici təsirdən uzaq olmalı, buna nail olmaq üçün onlarla məqsədyönlü, sistemli və fasiləsiz tərbiyə işləri aparılmalıdır (3).

Haqqında söz açılan tədbirdə hörmətli dövlət başçısının söylədiyi aşağıdakı sözləri xüsusilə qiymətli: “Gənclər savadlı, bilikli olmalıdırlar, eyni zamanda, milli mədəniyyətimizə yaxın olmalıdırlar. Bizim milli dəyərlərimizi dərk etməlidirlər, onları yaşatmalıdırlar və bu istiqamətdə çox ciddi iş aparılmalıdır. Çünki in- diki dünyada qloballaşma prosesləri gedir və bəzi hallarda xarici dairələr gəncləri özləri üçün əsas hədəf seçirlər. Yəni gəncləri aldatmaq, yol- dan çıxarmaq üçün səylər göstərilir. Biz bunu görürük və əlbəttə, bunun qarşısı alınmalıdır.

Burada vətənpərvərlik hissləri ön planda olmalıdır. Əlbəttə ki, İkinci Qarabağ müharibə- sindəki parlaq tarixi Qələbəmiz gənclərin tərbiyə- yə işində əsas rol oynamalıdır. 44 günlük Vətən müharibəsinin hər günü bizim üçün əzizdir, doğmadır. Vətən uğrunda öz canlarından keçmiş şəhidlərimizin əziz xatirəsi bizim üçün doğma- dır, bizim üçün müqəddəsdir və gənclər bu nü- munələr əsasında tərbiyə almalıdırlar. Bizim

gənclər artıq müzəffər xalqın nümayəndələri ki- mi böyüyəcəklər. Bunun çox böyük mənəvi və psixoloji mənası var.

Uzun illər Azərbaycan işğala məruz qal- mış ölkə, biz azərbaycanlılar isə düşmən tərəfin- dən öz doğma torpağından didərgin salınmış xalq kimi yaşamışıq, əzab-əziyyət içində yaşa- mışıq, fiziki və mənəvi əzablar içində yaşama- şıq. Biz buna son qoyduq. Bundan sonra müzəf- fər xalq kimi, qalib ölkə kimi, qürurlu insanlar kimi əbədi yaşayacağıq. Bu şanlı tarixi yaşat- maq üçün, qorumaq üçün və gəncləri bunun əsa- sında tərbiyə etmək üçün sizin nazirliyinizin üzərinə böyük vəzifələr düşür” (3).

Cənab Prezident cəmiyyətimizin, Azər- baycanımızın qüdrətinin artırılmasında, ölkəmi- zin təcavüzlərdən qorunmasında həmişə gənclə- rin fəal həyat mövqə tutmalarının böyük rolunu qeyd edir. Şuşa şəhərindəki nitqində bu xüsusda demişdir: “Bütün nəsillərdən olan vətəndaşları- mızın bu Qələbədə böyük zəhməti var. Ancaq onu da bildirməliyəm ki, əsas yükü, əsas vəzifə- ni gənc nəsil yerinə yetirdi” (4).

Cənab Prezidentin Bakı Dövlət Universi- tetinin 100 illik yubileyindəki çıxışı da maraqlı doğurur. Diqqət yetirək: “Azərbaycan gəncləri vətənpərvərdir, Vətəni sevəndirlər, Vətənə bağ- lıdırlar. Müəllimlər tələbələrə nəinki biliklər verməlidirlər, onları tərbiyə də etməlidirlər. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda tərbiyə işi yeni müstəviyə qalxmalıdır, biz ideoloji işə yenidən baxmalıyıq, burada zəifliklər, boşluqlar var. Bizi istəməyən qüvvələr, o cümlədən erməni lobbi qurumları tərəfindən maliyyələşən qurum- lar bu boşluqlardan istifadə edirlər, xüsusilə bu gün ki, azad internet mövcuddur. Gənclər vətən- pərvər olmalıdırlar. Bu, yoxdursa, ölkəmizin gə- ləcəyi olmayacaq. Bu olmasa, nə vaxtsa yenə də kiminsə təsiri altına düşüb yenə də müstəqillik arzuları ilə yaşayacağıq.

Ona görə gənclərdə vətənpərvərlik çox güclü olmalıdır. Gənclər milli ruhda, vətənpər- vərlik ruhunda, ənənəvi dəyərlər əsasında tərbiyə almalıdırlar. Bax belə gənclər ölkəmizi gələcəyə inamla aparacaq. Hesab edirəm ki, bugünkü gənclərin mütləq əksəriyyəti bu meyarlara cavab verir – bilikli, savadlı, Vətənə bağlı, vətənpərvər və dünyaya açıq. Elə olmalıdır ki, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi güclənsin” (5).

Möhtərəm Prezident öz nitqində “*fəal hə- yat mövqeyinin formalaşdırılması*” kimi mühüm

tərbiyə vəzifəsinin adını çəkməsə də, əslində qeyd etdiyi və mühüm vəzifə kimi irəli sürdüyü bütün vəzifələr məhz həmin problemlə – gənclərdə fəal həyat, fəal vətəndaşlıq mövqeyinin tərbiyə olunması ilə bağlıdır.

2019-cu il fevralın 1-də Azərbaycan Gəncləri Gününə həsr olunmuş respublika toplantısı keçirilmişdir. Həmin tədbirdə iştirak edən dövlət başçısı çıxış etmiş, öz çıxışında aşağıdakı məsələləri diqqət mərkəzinə gətirmişdir: “Əsrlər boyu bizim xalqımız başqa dövlətlərin, imperiyaların tərkibində yaşamışdır. Ancaq biz milli mənsubiyyətimizi, adət-ənənələrimizi qorumuşuq. Nəyə görə?! Ona görə ki, həmişə öz dəyərlərimizə bağlı olmuşuq və bugünkü gənclər daim bu məsələyə çox böyük diqqət yetirsinlər. Azərbaycan dəyərləri bizim üçün ən başlıca dəyərlərdir. Bizi bir xalq kimi, millət kimi qoruyan, əsrlər boyu assimilyasiyadan qoruyan məhz bizim dəyərlərimiz, ana dilimiz, mədəniyyətimiz, ədəbiyyatımız, incəsənətimiz olubdur. Azərbaycan gəncləri mütləq milli ruhda tərbiyə almalıdırlar ki, gələcəkdə dövlət maraqlarını, xalqımızın milli maraqlarını layiqincə qoruya bilsinlər. Hesab edirəm ki, bu iki əsas amil hər bir gənc üçün çox vacibdir” (5).

Ailə dəyərləri ilə bağlı cənab İlham Əliyevin aşağıdakı fikirləri də son dərəcə önəmli və faydalıdır: “Mən çox şadam ki, Azərbaycan cəmiyyəti əsrlər boyu ailə dəyərlərini qoruyub saxlaya bilib. Ailədə verilən tərbiyə xalqımızın gələcəyini də təmin edəcəkdir. Ancaq bununla paralel olaraq, bizim həm orta, həm də ali məktəblərdə tərbiyə işinə yüksək, böyük diqqət verilməlidir. Bizim gənclərimiz Vətənə bağlı olmalıdırlar, Vətəni sevməlidirlər. Xüsusilə bu gün hər bir vətənpərvər Azərbaycan vətəndaşı öz Vətəni ilə fəxr edə bilər” (5).

Prezident İlham Əliyevin qənaətinə, gənclər hökmən milli ruhda tərbiyə almalıdırlar. Bu xüsusda dövlət başçısı deyirdi: “Gənclər cəmiyyətimizin fəal üzvləri kimi ölkəmizin güclənməsində əsas rol oynayırlar. Mən gənclərin

fəaliyyətini yüksək qiymətləndirirəm. Həm beynəlxalq müstəvidə, həm ölkə daxilində görürəm ki, bu gün böyüyən gənclər xalqa, dövlətə bağlıdırlar. Bu, çox önəmlidir. Gənclər gərək milli ruhda tərbiyə alsınlar. Biz milli dəyərlərimizi hər şeydən üstün tutmalıyıq” (6).

Cənab Prezident “Təhsil Azərbaycanın davamlı inkişaf strategiyasının ən öncül istiqamətlərindən biridir” kimi son dərəcə qiymətli konsepsiya irəli sürmüşdür. Bu konsepsiya cəmiyyətin inkişafına yeni töhfələr verir. Cənab İlham Əliyevin göstərir: “Biz maddi dəyərlərimizi, iqtisadi potensialımızı insan kapitalına çevirməliyik. Çünki insanın savadı, biliyi onun gələcək həyatını müəyyən edir, ölkənin hərtərəfli inkişafına xidmət edir. ...Neft, qaz Tanrıdan verilən böyük nemətdir, biz bundan uğurla və məharətlə istifadə edirik. Amma gec-tez bu təbii sərvətlər tükənəcək və bilik, zəka, səviyyə isə ölkəmizin dayanıqlı inkişafını uzun illər bundan sonra da təmin edəcəkdir. Ən inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsinə baxsaq, görürük ki, o ölkənin inkişafında ən aparıcı rol oynayan neft, qaz deyil, bilikdir, elmi-texniki tərəqqidir, yeni texnologiyalardır” (7).

Bizim hər birimiz, təhsil müəssisələrinin pedaqoji kollektivləri, eyni zamanda ali məktəb müəllimləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin söylədiyi qiymətli fikirlərdən faydalanmalı tələbələrdə fəal həyat mövqeyinin formalaşdırılması məqsədilə onlardan istifadə etməlidirlər.

Problemin aktuallığı. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin tərbiyə ilə bağlı söylədiyi fikirlər əsas götürülməklə tələbələrdə fəal həyat mövqeyinin formalaşdırılması kimi mühüm bir məsələnin üzərində dayanılır.

Problemin yeniliyi. Cənab İlham Əliyevin tərbiyəvi fikirləri fəal həyat mövqeyinin formalaşdırmağın vasitəsi kimi seçilib.

Problemin praktik əhəmiyyəti. Magistrant və magistrələr, doktorant və dissertantlar məqalədən faydalanacaqlar.

Ədəbiyyat

1. Abbasov, A.N. Təhsilimizin İlham Əliyev mərhələsi // -Bakı: Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun Elmi əsərləri, 2018. № 3, s. 7-12.
2. İlham Əliyev Emin Əmrullayevi təhsil naziri təyin olunması ilə əlaqədar videoforata qəbul edib. 27 iyul 2020. <https://president.az/az/articles/view/40092>
3. İlham Əliyev Fərid Qayıbovu gənclər və idman naziri təyin olunması ilə əlaqədar videoforata qəbul edib. 07 sentyabr 2021. <https://president.az/az/articles/view/52993>

4. Azərbaycan Prezidenti İlham ƏLİYEV: Azərbaycan gəncləri cəmiyyətimizin fəal hissəsidir
<https://mod.gov.az/az/pre/34657.html>
5. Prezident İlham Əliyevin Bakı Dövlət Universitetinin 100 illik yubileyindəki çıxışı
<https://muhendislik.unectest.safaroff.com/az/news/deyeri-bilikden-one-cixaran-tehsil-ilham-eliyev-modeli>
6. Prezident İlham ƏLİYEV: Gənclər gərək milli ruhda tərbiyə alsınlar.
<https://old.xalqazeti.com/az/news/politics/89457>
7. Azərbaycan təhsili yeni inkişaf mərhələsində.
https://anl.az/down/meqale/az_muellimi/2012/aprel/242819.htm

Redaksiyaya daxil olub: 21.02.2026